

LEPERIBEN KIJO 83. BERŠESKERO ĎIVES, SO L'IGENDE LE ROMEN THE LE SINTEN PRAHATAR KE AUŠVICA II- BIRKENAU

Pre Praha 6 pes leperel, so pes ačhilas andro marcos 1943, kana has igen but Roma the Sinti l'igende andal e Ruziña andro murdaribnaskero taboris Aušvica II- Birkenau.

O partnera pre akcija:
Pražsko centros perdal o romano čirlatuñipen,
Filozoficko fakulta Univerzita Karlovo Prahate
Muzeum pal e romaňi kultura

O pamatňikos Ruziñate © Petr Zewlakk

Sar avlas o berš 1943, ta Prahate – Ruziñate, odoj, kaj imar has o arealos, kaj le manušen zoraha ispidenas te kerel buti, kerde o gadže than, kaj l'igende u l'ikerenas sar andre bertena le Romen the le Sinten pal o Čechi. Cale famel'iji adaj nalačhes dživenas the užarenas žikim len thovena andro transportos. O registros pal o murša, džuvl'a the čhavore, so len kampelas te deportinel kerenas o čechike phandle, pre lende dodikhenas o phandle andal e Němciko. E mašina maj 642 Romanca the Sintenca, so has zoraha thode Ruziñate avlas 11. marcos Aušvicate II- Birkenau (čechika Osvětím- Březinka), buteder džene lendar adaj mule – aščal nalačo dživipen the phare rabošike buta abo has murdarde andro plinovo khera. Maj 120 aver Roma has l'igende andal e Ruziña andro aver koncentračna tabora imar andro berš 1942.

Džaňiben pal ajse thana, sar has nucimen butakero than Ruziñate the so pes odoj kerelas, džan avri nekbuteder le zathode l'ilendar the l'ilendar khatar o phandle, so dine avri o protektoratne the němcike vibora, evidenčno registros, bertenakero registros, le phandlenger o džanaviben abo pisišagos maškar e okupačno sprava. Savore ala l'ila amen den te dikhel sar has o džene l'igende andro murdaribnaskro taboris Aušvica II- Birkenau, ale ča pal e administrativno sera the represivno aparatos.

O numera the o l'ila, so irinenas o džene, so kerenas nalačhipen, dothoven the sikhaven kija ada o leperibena – manušane vakeribena, so vakerenas pal oda, so hin dar, so hin te avel korkoro bije famel'ija, so hin, te na džanel, so avela tajsa the či mek o džene andal e famil'ija pen varekana dikhena. Sako jekh dženeskero vakeriben amenge sikhavel, sar te achal'ol oleske, so pes kerelas sako d'ives le manušenge, so has l'ikerde zoraha andro taboris.

Kijo adaberšeskero leperiben andal o marcos 1943, tumenge aščal ada kamas te sikhavel nevi unikatno databaza Vakeriben pal ada, so predžid'ile o Roma the o Sinti avre naveha Dujto lumakero mariben sar dikhenas o Roma the o Sinti andal o čechike thema the Slovačiko.

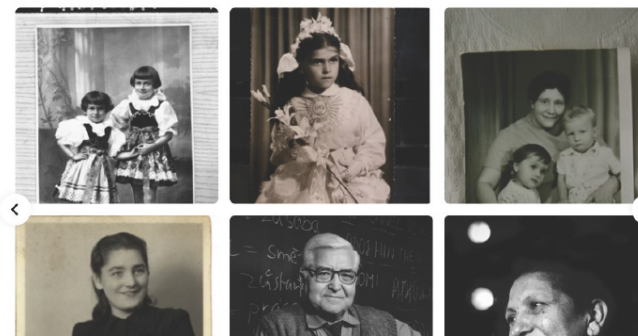
Ada jekh nekbareder maškarthemutno projektos andro kontekstos pre soste kamel te sikhavel he savo hino baro, sikhavel amenge le džengere leperibena, churde abstrakta pal o džene, so predžid'ile nacisticko perzekucija the genocida. Nekbuteder sam andro jekhetaňiben le Muzejoha pal e romaňi kultura Bernate, jon perdal e databaza dine but kuče fotki andal peskero skidl'ipen. Peršo databazakeri verzija has avri diňi andro augustos 2023.

E databaza le neve graficko dizajnoha the šovardeš neve vakeribenca diňam avri 27. januariste 2026 vašoda, bo hin oda Maškarthemutno leperibnaskero d'ives pro džene, so has murdarde tel o holokaustos. E databaza andal o Pražsko than perdal o romano čirlatuñipen, tel e Filozoficko fakulta Univerzita Karlovo pes avka ačhilas nekbarvaleder chaňig le džanavibnaha perdal o romane the sintske famel'iji he perdal o akademicko the aver manuša.

www.svedectviromu.org
www.romatestimonies.org

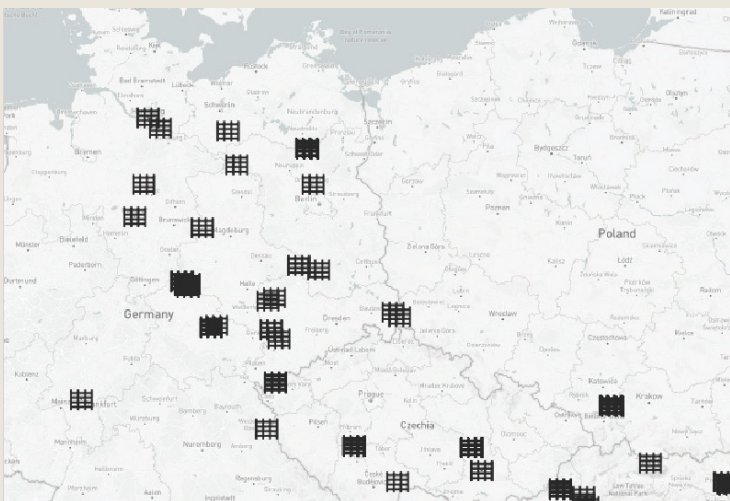
Svědectví Romů a Sintů

Druhá světová válka očima Romů a Sintů z českých zemí a Slovenska

Adad'ives amaro projektos lidžal maj duj šel vakeribena pal o džuvlikano the muršikano dživipen, lenca pes ko kamel šaj prindžarel andre čechiko, the andre angl'iciko čhib, andre god'i amenge hin te prethovel tiš andre romaňi čhib. O leperibena, so pal lende vakeren o džene, šaj avri kiden the roden pre mapa.

O thana, kaj has likerde o čechike the o slovačika Roma the o Sinta tel o 2. lumakero mariben (avričhindo kotor andal e mapa pal e Evropa)

Khatar hin ilo: Le Romengero the Sintengero vakeriben, www.svedectviromu.org

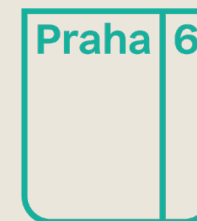
Avka, ko kamel šaj rakhel vizualno džanaviben pal oda, sar tel o mariben o Roma the o Sinti dživenas the te odphenel pro phučibena: Kaj direkt has o manuš phandlo – l'igendo? Kaj pes o famel'iji garuvenas anglal o nacisti the gardisti? Kaj pes o Roma prithode andro mariben? Andre save gava našade peskere khera the kaj has murdarde but Roma? Aja nevi forma, sar te dikhel pro džanaviben ašarena na ča o školi, a'le the aver džene – the aščal ada, hoj e databaza the o dživipen le Romengero the Sintengero, šaj zathoven andro thana, save prindžaras, buteder andro pašutñiben amare kherestar andro čechike the slovačike gava.

Andre databaza šaj rakhen the vakeriben, so leperelas e Karol'ina Kozakovo, ul'ilas sar Ružičkovo, lakero vakeriben hin ča jekhoru- jekh prindžarutno pal e Romengeri internacija pro than buťakero taboris Ruziňate. Lakro vakeriben sikhavel baro barvalipen the jekh čirlatuno prindžaripen, bo perdal o čačipen zachudel, so pes kerelas pro than khatar has o Roma the o Sinti l'igende andro murdaribnaskero taboris Aušvicate II- Birkenau. Leperel, sar has cikňi the la cala famel'ijaha has raťi zoraha andre phandle, pre oda, sar pes rozgelas la phara daha, sar len l'igende ko phandle the rozčhivkerenas la famel'ija andro ruziňakero than. Vakerel pal ada, sar has vřadzik dar, sar o manuša has bizorakere the tele thode bo na džanenas, so len užarel. Kada vakeriben amenge čhavorikane jakhenca sikhavel, so akor o manuša predživenas, sar o famel'iji has rozmarde u sar o manuša sistematickones has marde la perzekucijaha. Hin oda igen baro, bo ale vakeribnastar amen dodžanas, so pes kerelas andro ruziňsko taboris the paš oda amenge oda vakeriben igen pomožinel te dodžanel, arakhel avri buter pal le Romengeri the le Sintengeri genocida andro čechike thema.

Buteder kijo Karol'inakero Kozakovo vakeriben dikhen adaj pro QR kodos:

E AKCIJA KEREL E PRAHA 6

O PARTNERA

PRAŽSKÉ CENTRUM
PRO ROMSKÉ DĚJINY
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova

PRETHOĐAS

Iveta Kokyovo